

Velykos pasaulyje

Velykos – viena svarbiausių krikščioniškų švenčių. Ji simbolizuoja Kristaus prisikėlimą iš mirusiųjų ir yra minima visose krikščioniškose šalyse. Velykos švenčiamos pirmąjį sekmadienį po pirmos pilnaties ir pavasario lygiadienio. Šios šventės minėjimas – tai ne tik margučių ridenimas ar burtų traukimas, bet dar ir begalė įvairiausių tradicijų, kurios visose krikščioniškose šalyse yra unikalios ir nepakartojamos.

Prancūzija laikoma šventu krikščionybės lopšiu, tad čia Velykos švenčiamos itin iškilmingai. Nuo Velykų iki Sekminių visa Prancūzija tampa didžiuoju šokoladinių kiškių ir vištų rojumi. Prancūzijoje Velykų simboliais laikomi ne tik kiškis ar višta, bet taip pat varpai ir žuvis, vadinama „Poisson d'Avril“. Kita svarbi Velykų tradicija Prancūzijoje – skraidantys varpai. Katalikai tiki, kad penktadienį prieš Velykas visi Velykų varpai skrenda į Vatikaną Romoje ir išsineša kančią ir sielvartą tų, kurie apraudojo Jėzaus nukryžiovimą. Manoma, kad šie varpai sugrįžta į Prancūziją Velykų sekmadienio rytą ir atsieneša daugybę šokolado ir kiaušinių.

Ispanija. Velykų savaitė Ispanijoje žinoma kaip „Semana santa“. Ji

prasideda Palmių sekmadieniu, kai yra minimas Jėzaus įžengimas Jeruzalėn, ir baigiasi Velykų pirmadieniu. Didžiuosiuose miestuose, tokiuose kaip Malaga ir Sevilija, Velykos minimos itin iškilmingai. Senovinių brolių nariai rengia įvairias procesijas, susijusias su Velykomis ir jų tradicijomis. Vien Sevilijos mieste yra net 52 religinės brolijos, kurių nariai dalyvauja procesijose. Šios procesijos prasideda kiekvieną Velykų savaitės rytą, kai tik pasirodo pirmi saulės spinduliai.

Čekija. Velykos čia yra vadinamos tradiciniu pavadinimu „Velikonoce“. Velykų tradicijos Čekijoje labiausiai puoselėjamos kaimuose ir mažuose miestuose. Vaikiniai antrąją Velykų dieną švenčia pliaukšėdami per merginų kojas „pomlazkomis“ – spalvingais kaspinais išpuoštais botagėliais.

Toks plakimas esą suteikia sveikatos ir jaunystės likusiai metų daliai. Švaistydami „pomlazkomis“ jaunuoliai dar deklamuoja vaikiškus eilėraštnukus, prašinėdami kiaušinių. Tiesa, šiais laikais jie dažniausiai gauna šokolado, o vyresnieji – stikliuką slyvinės. Tai tam tikras barometras, kiek mergina yra populiori. Svarbiausia ne plakimas, bet tai, kiek kartų ją aplanko vaikinai. Rankomis daždyti kiaušiniai („kraslice“) Čekijoje yra pagrindinis Velykų simbolis. Dažniausiai kiaušinius dažo merginos Velykų sekmadienį, kol vaikinai ruošia šakeles tradiciniam čaižymui. Velykų metu taip pat yra rengiamas ir nacionalinis Velykų kiaušinių konkursas Prahoje ir mažesni konkursai kituose Čekijos miestuose.

Slovakų paprotys Velykų pirmadienį turi panašų tikslą kaip ir čekų – kad moterys jaustųsi žvalios ir būtų sveikos visus metus. Tik būdas pasiekti šį tikslą kitas – apipilti jas kibiru šalto vandens.

Anglijos miestuose Velykos nėra minimos labai iškilmingai, todėl būtent kaimuose galima pastebėti daugiausia Velykų tradicijų. Vis dėlto ir didžiuosiuose miestuose galima pamatyti Velykų tradicijų apraiškų. Velykų sekmadienį įvairios šokių trupės, kurias sudaro daugiausia vyrai, šoka senovinius pavasario šokius. Yra manoma, kad šie šokiai turi išbaidyti žiemos dvasias. Anglijos kaimuose Velykos švenčiamos itin iškilmingai ir su didžiuoju atsi-

Perkelta į 2 psl.

Velykos pasaulyje

Atkelta iš 1 psl.

davimu. Bažnyčios puošiamos gyvomis gėlėmis, o Velykų kiškis paslepia kiaušinius, kad vietiniai vaikai galėtų pasileisti į velykinių kiaušinių medžioklę. Per Velykas čia taip pat labai populiarūs įvairios namuose keptos bandelės ir pyragai su naminių marcipanais. Britanijoje per Velykas puošiamasi specialiai tam pasiūtomis skrybėlėmis, kurios padabinamos gėlėmis arba spalvotais kaspinais. Ši tradicija kilo iš to, kad Velykų sekmadienį į bažnyčią einantys žmonės puošiasi šventiniais ar visiškai naujais drabužiais. Šios skrybėlės užsidedamos velykinių eisenų metu. Bene pati populiariausia eisena vyksta Londone esančiame Batersi parke.

Graikijos Korfu sala. Nenustebkite, jei Velykų metu besilankant Graikijos Korfu saloje virš galvos prašvilps puodynė ar vaza. Velykų šeštadienį pro salos gyventojų langus ir balkonus pasipila molinių indų kruša. Bažnyčių varpams paskelbus Kristaus prisikėlimą, žmonės iš balkonų meta vandens ar vyno sklidinų ąsočius – garsiausiai dūžta pilni indai. Tai savotiškos varžybos – didžiausius indus išmetę žmonės sulaukia daugiausiai plojimų. Molinių indų mėtymas neša laimę, o į užantį įsidėta šukė neš laimę visus ateinančius metus. Manoma, kad šis paprotys atkeliavęs iš Venecijos arba atėjęs iš pagoniškų laikų. Venecijoje Naujųjų metų rytą išmetus senus daiktus buvo tikima, kad ateinantys metai atneš naujų, geresnių daiktų. Puodynį daužymas

pagoniškais laikais simbolizavo pavasario atėjimą ir naujo derliaus laikymą naujuose induose.

Norvegijos Velykų tradicija, regis, labiau tiktų Helovinui. Didžiausios pavasario šventės metu norvegai pamėgo skaityti detektyvus ir kriminalinius trilerius. Nuo Didžiojo ketvirtadienio iki Velykų pirmadienio šalyje skelbiamos visuotinės atostogos. Nemažai gyventojų tomis dienomis važiuoja į kalnus ar prie jūros. Dauguma jų į keliones pasiima ir kriminalinių istorinių knygų. Žmogžudysčių narpliojimas Velykų vakaras tapo išties šeimų laiko leidimo būdas.

Kai kurie šią tradiciją kildina nuo 1923 metų. Būtent tais metais per Velykas buvo išleistas beprotiško populiarumo detektyvas „Bergeno ekspreso užpuolimas“. Tačiau mokslininkai randa ir gilesnę paaiškinimą – esą tradicija per Velykas skaityti apie nusikaltimus susijusi su smurtine Kristaus mirties istorija.

Švedijoje per Velykas taip pat vyrauja mistinės nuotaikos. Ten pasakojama, kad Velykų išvakarėse raganos su savo šluotomis skraido po bažnyčių varpines. Todėl vaikai, ypač Vakarų Švedijoje, persirengia raganomis ir eina pas kaimynus, kur kaulija saldainių ar monetų mainais į atsineštus velykinius atvirukus.

Meksikoje, Iztapalapos miestelyje, per Velykas vyksta renginys, sutraukiantis apie milijoną lankytojų kasmet. Visi vietos gyventojai kelioms dienoms pamiršta savo kasdienius darbus ir vaidina milžiniškame spektaklyje, atkartojančiame Biblijoje aprašytus Velykų savaitės įvykius: vaidina Jėzų, apaštalus, Mergelę Mariją, kareivius ir paprastus liudininkus. Visa bendruomenė tampa aktoriais, o visas miestelis – scena. Vaidina visi gyventojai, tačiau pagrindiniams vaidmenims atrenkami fiziškai panašiausi į savo personažus. Pirmą kartą Kristus kančios ir prisikėlimo vaidinimas Iztapalapoje suvaidintas 1833 metais, po žiemą praūžusios cho-

leros epidemijos. Taip atsidėkoti Dievui nusprendė prieš ligą atsilaikę žmonės.

Italijos Sulmonos mieste per Velykas galima išvysti kur kas trumpesnę nei Meksikoje, bet taip pat įspūdingą vaidinimą. Juo žiūrovų širdyse siekiama uždegti naują viltį.

Garibaldžio aikštėje eina didžiulių statulų procesija. Šv. Jono ir Šv. Petro statulos pabeldžia į šalia esančios bažnyčios duris, pranešdami apie Jėzaus prisikėlimą. Į lauką išeina juodu apsiaustu apsigobusi gedinti Švč. Mergelė Marija. Ji lėtai eina per aikštę ir staiga pamato prisikėlusį sūnų. Tuomet pasileidžia bėgti pas jį, nusimeta juodą drabužį ir vaidinimo žiūrovai išvysta prabangų žalią rūbą – vilties simbolį. Nustojusi sielvartauti Marija numeta savo nosinaitę ir vietoj jos susirinkusieji pamato raudoną rožę.

JAV. Luizianos valstijoje esantis Marksvilio miestas tvirtina rengiantis seniausias kiaušinių daužymo varžybas Jungtinėse Valstijose. Jos ten vyksta nuo šeštojo praėjusio amžiaus dešimtmečio.

Marksvilio gyventojai būsimoms varžyboms ruošiasi itin rimtai – iš anksto ieško kiečiausių kiaušinių. Kai kurie netgi patys augina juos dedančias vištas ir šeria specialiais pašarais.

Rungties dalyviai sustoja poromis ant Teismo rūmų laiptų ir kovoja tol, kol išsiaiškinamas tvirčiausio kiaušinio savininkas. Laimėtojo „ginklas“ nulupamas ir patikrinama, ar jis nepadirbtas. O tada keliauja į kiaušinių salotas.